

دیدارها در دهلی

به دعوت مرکز تحقیقات فارسی، برخی مسئولان فرهنگی برای مذاکره و تبادل نظر و طرح مفاد توافقنامه فرهنگی برای صرف نهار دعوت شده بودند. آقای دکتر تسنیم احمد^۷ رئیس شورای تحقیقات تاریخی هند و معاون ایشان دکتر بیندش وار رام^۸ و دکتر نسیم اختر رئیس بخش خطی موزه ملی هند در این جلسه شرکت کرده بودند. دکتر تسنیم احمد که خود اهل تحقیق در تاریخ و زبان فارسی است و فارسی را خوب می‌فهمد و خوب می‌خواند کتاب مرآة الاصطلاح^۹ را که در زبان شناسی و فقه اللغه است از فارسی به انگلیسی ترجمه کرده و علاقه مند است که بخش اکبر تاریخ هند در تاریخ الفی^۹ را که انتشارات علمی و فرهنگی در تهران در ۸ جلد چاپ کرده، به انگلیسی برگرداند. در این جلسه آقای تسنیم احمد آمادگی خود را برای مشارکت در برگزاری سمینار نسخه‌های خطی سال آینده اعلام کرد. آقای نسیم اختر هم ما را دعوت کرد که از کتابخانه موزه ملی بازدیدی به عمل آوریم و درباره راههای همکاری گفت و گو کنیم.

دیدار از موزه ملی

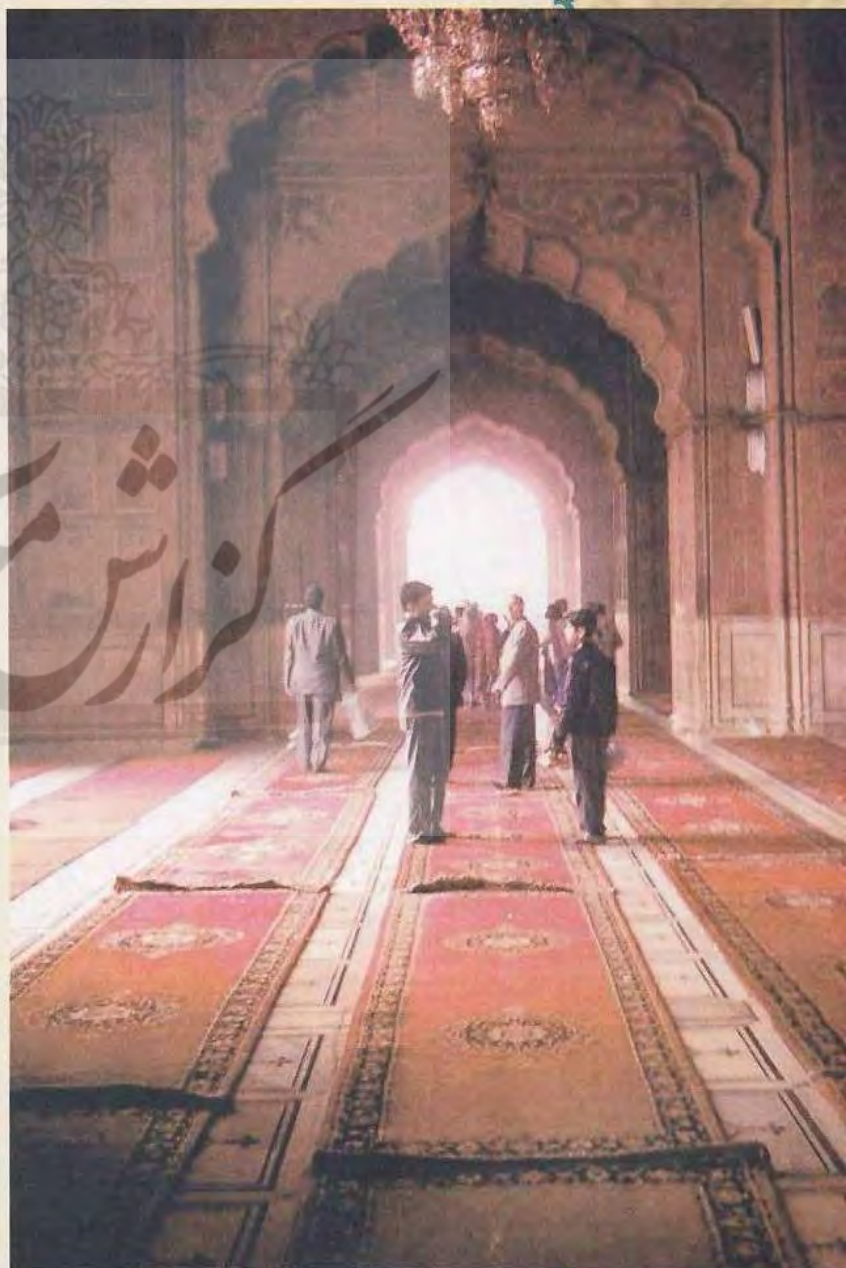
چون روز جمعه آخرین روزی بود که در دهلی بودیم و ساعت ۴ هم قرار بود مراسم اختتامیه باشد، به همراه آقای نسیم اختر و محمدحسین ساکت راهی موزه ملی شدیم. بی‌درنگ آقای نسیم اختر با آوردن نسخه‌های نفیس چشم مارابه

ختم شد دیوان حافظ شیرین کلام
بر سر طاووس قدسی آشیان فخرانام
هر دهم ماه ربیع الاخر اندر جاشتگاه بدسه شنبه روز هجرت صاد و زال و واو و لام (=۸۲۶هـ).

جمال نسخه های زیبای آن موزه روشن ساخت.
دیوان حافظ کتابت سال ۸۲۶ هـ. ق که در پایان
نوشته بود:

کلیات سعدی کتابت ۷۳۴ هـ؛ کلیات عطار کتابت
۱۰۳۱ هـ؛ مثنوی مولوی کتابت ۸۳۷ با تصاویر و
میناتورهای رنگی؛ ریاض الشعراي واله داغستانی
کتابت ۱۱۷۶؛ شاهنامه به خط ابن محمد محمود
کتابت ۸۳۱ هـ؛ تجربه الامصار علاءالدین عطاملک
الجوینی کتابت ۱۰۹۷ هـ به خط محمدیحیی؛ کلیله و
دمنه مصور کتابت ۸۹۷ هـ به خط سلطان علی شیرازی؛
قانون ابن سینا کتابت ۹۸۰ در زمان اکبر شاه نوشته شده
به خط ابن نصر الله احمد، تفسیر حسینی یا مواهب
علیه کتابت ۹۸۷ که ده نسخه از آن داشتند.

نسیم اختر نسخه های نفیس موزه ملی را همراه با
تصاویر زیبای آن به انگلیسی معرفی کرده و به شکل
کتابی در قطع رحلی در مالزی چاپ کرده است که
صفحات اول و آخر آن رازیراکس گرفتیم و قرار شد
نسخه ای از آن را برای مرکز تقاضا کنیم. نسیم اختر
برخی نسخه های فارسی را فهرست کرده بود و
حدود ۲۰۰۰ را به انگلیسی و از او خواستیم که برای
ما بفرستد تا مادر تهران آن را ترجمه و چاپ کنیم.
کتابخانه موزه ملی هند حدود ۵۰۰۰ نسخه
خطی فارسی، ۴۰۰۰ عربی و ۵۰۰۰ به زبان
سانسکریت دارد.

دیدار با رئیس کتابخانه مرکزی دانشگاه دهلی

به دعوت خانم نرگس جهان رئیس بخش فارسی دانشگاه دهلی و آقای دکتر چندر شیکهر از دپارتمان زبان فارسی دیدن کردیم و باتی چند از دانشجویان دوره فوق لیسانس و دکتری گفت و گوهایی انجام شد. سپس به همراه آقای چندر شیکهر راهی کتابخانه مرکزی دانشگاه شدیم. این کتابخانه حدود یک میلیون جلد کتاب چاپی دارد که شاید بعد از دانشگاه علیگر از بزرگترین کتابخانه‌های هند باشد، لیکن نسخه خطی بسیار کمی دارد. از مجموع ۳۹۶ نسخه خطی این کتابخانه حدود ۱۶۰ نسخه آن فارسی است که فهرست آن به انگلیسی تهیه شده و خانم دکتر نرگس جهان ترجمه فهرست نسخه‌های فارسی آن را عهده دار شده‌اند و قرار شد برای چاپ تحویل میراث مکتوب دهند. در بخش مخزن خطی نسخه‌هایی را که داخل پارچه‌های قرمز پوشیده بود ملاحظه کردیم. می‌گفتند سر اینکه این نسخه‌ها داخل پارچه قرمز پیچیده شده، این است که موریانه از رنگ قرمز گریزان است!

مرکز میکرو فیلم نور

به همراه دوستان، سری هم به مرکز میکرو فیلم نور که در داخل محوطه خانه فرهنگ قرار دارد، زدیم. متأسفانه آقای دکتر خواجه پیری به ایران رفته بودند و امکان دیدار و تبادل نظر با ایشان دست نداد. آقای دکتر فراهانی توضیحاتی درباره برنامه‌های تهیه میکرو فیلم و خرید نسخه و مرمت و بازسازی آنها دادند و یک دوره از منشورات آن

مرکز هم به هیئت همراه مرحمت فرمودند. ما هم متقابلاً چند جلد از آثار مرکز را اهدا کردیم و اسامی تعدادی از عناوین نسخه‌های درخواستی خود را جهت دریافت فیلم اعلام کردیم. مرکز میکرو فیلم نور تاکنون توانسته خدمت بزرگی به این میراث مشترک بنماید و با تهیه فیلم از نسخه‌های خطی و برخی کتابخانه‌های بزرگ هند، راه را برای تحقیقات محققان زبان فارسی گشوده است.

دیدار با اساتید

از توفیقات این سفر دیدار با استادان بزرگی چون پروفیسور نذیر احمد، پروفیسور امیر حسن عابدی، پروفیسور عبدالودود اظهر دهلوی و پروفیسور یونس جعفری و دکتر سید حسن عباس و تتی چند از استادان زبان فارسی بود. دکتر یونس جعفری دیوان صائب را با چندین نسخه مقابله و تصحیح کرده است و قرار شد جهت بررسی و چاپ آن را برای مرکز بفرستد. وی همچنین کتاب شاه جهان‌نامه را که کلیم همدانی به نظم کشیده، تصحیح کرده که برای چاپ به مرکز پیشنهاد دادند. تاریخ فیروز شاهی را هم دکتر عزیزالدین حسین در دست تصحیح دارند که قرار همکاری با این مرکز را گذاشتند. در این سفر دکتر نجفی رئیس دانشگاه پیام نور قم رفیق راه بودند. ایشان قبلاً ۱۰ سال در هند اقامت داشته و دکتری خود را در رشته تاریخ از هند گرفته بودند. وی نسخه‌ای قدیمی از دبستان المذاهب که به گفته ایشان مناسب چاپ فاکسیمیله است در دست دارند و نیز رسائل قطب بن محیی را که قرار شد گزارشی از آنها جهت بررسی و چاپ تحویل مرکز دهند.